

ฟิลิปปินส์ ภายใต้การนำของประธานาธิบดีโรดริโก ดูเตอร์เต : จุดเปลี่ยนดุลอำนาจในภูมิภาค

ประธานาธิบดีโรดริโก ดูเตอร์เต ของฟิลิปปินส์ ได้เดินทางเยือนจีนอย่างเป็นทางการครั้งแรกหลังเข้ารับตำแหน่ง ซึ่งการเยือนครั้งนี้ ผู้นำฟิลิปปินส์มุ่งหวังจะเสริมสร้างมิตรภาพ และความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีกับจีนในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการค้าและเศรษฐกิจ ส่วนในด้านความมั่นคงนั้น ย้ำว่า การหันกลับไปฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีนจะไม่ส่งผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยทางทะเลของฟิลิปปินส์ จึงเป็นที่น่าจับตามองว่าการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีนครั้งนี้ จะทำให้ฟิลิปปินส์ยกระดับการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับจีน และจะเป็นการหันหลังให้พันธมิตรเก่าอย่างสหรัฐฯ หรือไม่ ซึ่งจะถือเป็นการพลิกประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับสหรัฐฯ และจีน ในภูมิภาค ภายใต้การนำของประธานาธิบดีโรดริโก ดูเตอร์เต ที่อาจนำไปสู่จุดเปลี่ยนดุลอำนาจของมหาอำนาจในภูมิภาคครั้งสำคัญ

ผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ เมื่อเดือน พ.ค.๕๙ ที่ผ่านมา นายโรดริโก ดูเตอร์เต เป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง โดยได้รับคะแนนเสียงท่วมท้นด้วยการประกาศจะกวาดล้างอาชญากรรมให้ได้ภายใน ๖ เดือน ล่าสุดเมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๑ ต.ค.๕๙ ประธานาธิบดีโรดริโก ดูเตอร์เต ได้เดินทางเยือนจีนอย่างเป็นทางการ และมีการลงนามในเอกสารความร่วมมือ ๑๓ ฉบับ^๑ แม้จะไม่ใช่ครั้งแรกที่ฟิลิปปินส์ดำเนินนโยบายที่เป็นอิสระจากสหรัฐฯ เช่น ในปี ๔๗ ฟิลิปปินส์ได้ถอนกองกำลังรักษาสันติภาพออกจากอิรัก ซึ่งขัดกับความต้องการของสหรัฐฯ ทำให้นางกลอเรีย อาร์โรโย ประธานาธิบดีในขณะนั้นต้องหันกลับไปดำเนินความสัมพันธ์กับจีน ดังนั้นการเยือนครั้งนี้ จึงอาจเป็นอีกหนึ่งจุดเปลี่ยนบริบทความสัมพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับมหาอำนาจในภูมิภาคที่สำคัญดังประเด็นต่อไปนี้

การแสวงหาพันธมิตรทางเศรษฐกิจจากจีน: เป็นการเอื้อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจให้กับฟิลิปปินส์ เนื่องจากประธานาธิบดีดูเตอร์เตมีนโยบายด้านเศรษฐกิจที่จะทำให้ชาวฟิลิปปินส์พ้นจากความยากจนภายในปี ๒๕๖๕ ด้วยการปฏิรูปภาษีและแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน^๒ ฟิลิปปินส์จึง

แสดงความต้องการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการความริเริ่มเส้นทางสายไหมทางทะเลศตวรรษที่ ๒๑ และแนวเขตเศรษฐกิจบนเส้นทางสายไหม (One Belt One Road) ของจีน ซึ่งจะทำให้ฟิลิปปินส์ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจากจีน โดยอาศัยการลงทุนจากธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) ที่จีนตั้งขึ้น ซึ่งคาดว่ารัฐสภาฟิลิปปินส์จะให้สัตยาบันการเข้าเป็นสมาชิกใน พ.ย.๕๙ และหากแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานข้างต้นเป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ จะสามารถเพิ่มการจัดอันดับความน่าเชื่อถือสำหรับการเป็นประเทศที่มีเสถียรภาพสูงในการลงทุนของฟิลิปปินส์ อันจะนำมาซึ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว

การเดินเกมรุกเพื่อแก้ไขข้อพิพาททะเลจีนใต้:

ประธานาธิบดีดูเตอร์เตได้มีการรื้อฟื้นการเจรจาเพื่อแก้ไขข้อพิพาทในทะเลจีนใต้อีกครั้ง หลังจากศาลประจำอนุญาโตตุลาการ (Permanent Court of Arbitration: PCA) มีคำตัดสินกรณีข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ระหว่างจีนและฟิลิปปินส์ว่า จีนไม่สามารถอ้างกรรมสิทธิ์ใดๆ โดยอาศัยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ที่ขัดแย้งกับกรรมสิทธิ์ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของชาติต่างๆ ได้ ซึ่งจีนแสดง

ท่าที่ชัดเจนว่าจะไม่เข้าร่วมกระบวนการพิจารณาคดี รวมทั้งกลับเร่งดำเนินการก่อสร้างสาธารณูปโภคบนเกาะปะการังสการ์โบโรห์ (Scarborough Shoal) ให้เร็วยิ่งขึ้น รวมถึงการใช้กองเรือเพื่อแสดงการอ้างสิทธิ์โดยผลักดันเรือประมงฟิลิปปินส์ให้ออกไปจากพื้นที่ ซึ่งการเยือนจีนครั้งนี้ทั้งสองประเทศได้มีบันทึกความเข้าใจระหว่างหน่วยยามฝั่งจีนและหน่วยยามฝั่งของฟิลิปปินส์ในการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมยามฝั่งว่าด้วยความร่วมมือทางทะเล อันถือว่าการไกล่เกลี่ยหรือสองฝ่ายมีพัฒนาการที่น่ายินดี โดยล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๘ ต.ค.๕๕ จีนได้ถอนกองเรือออกมาจากหมู่เกาะปะการังสการ์โบโรห์ และเรือประมงฟิลิปปินส์สามารถกลับมาทำการประมงได้เป็นครั้งแรกในรอบ ๔ ปี

การดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สะท้อนความเป็นอิสระและลดการพึ่งพาสหรัฐอเมริกา: การเยือนจีนครั้งนี้ เกิดขึ้นหลังจากที่ประธานาธิบดีดูเตอร์เต เรียกร้องให้สหรัฐฯ ถอนกำลังเจ้าหน้าที่หน่วยรบพิเศษออกจากเกาะมินดาเนา และได้มีคำสั่งห้ามกองทัพฟิลิปปินส์ลาดตระเวนร่วมทางเรือกับต่างประเทศในพื้นที่นอกน่านน้ำชายฝั่งทะเลเกิน ๑๒ ไมล์ทะเล พร้อมกันนี้ได้เสนอให้กองทัพฟิลิปปินส์พิจารณาจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์จากจีนและรัสเซียแทน เนื่องจากข้อเสนอเรื่องราคาและเงินกู้ระยะยาว ซึ่งการกระทำดังกล่าวแสดงออกถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สะท้อนความเป็นอิสระและลดการพึ่งพาสหรัฐอเมริกา แม้จะมี “ข้อตกลงเพิ่มพูนความร่วมมือด้านกลาโหม” (Enhanced Defence Cooperation Agreement: EDCA) ซึ่งเป็นการอนุญาตให้กองทัพสหรัฐฯ ใช้ฐานทัพร่วมกับฟิลิปปินส์ นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังเป็นผู้สนับสนุนความช่วยเหลือ ๕๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากงบประมาณด้านการต่างประเทศ และอีก ๔๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากกองทุนฉุกเฉินเพื่อความมั่นคงของโลก^๓ ซึ่งการสนับสนุนดังกล่าวนับเป็นแรงผลักดันสำคัญเมื่อครั้งที่ฟิลิปปินส์ต่อต้านจีนอย่างแข็งกร้าวในประเด็นเรื่องข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ การปรับนโยบายของฟิลิปปินส์ครั้งนี้ จึงถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญไม่เฉพาะฟิลิปปินส์ แต่ยังมีผลกระทบต่อดุลอำนาจในภูมิภาคอีกด้วย

บทสรุป

การเดินทางเยือนจีนของประธานาธิบดีดูเตอร์เตครั้งนี้ ทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในทะเลจีนใต้ที่ได้ดำเนินมาอย่างยาวนานบรรเทาลง เมื่อฟิลิปปินส์ที่แสดงการต่อต้านจีนอย่างแข็งกร้าวได้มีท่าทีอ่อนลง โดยหันมาปรับความสัมพันธ์กับจีนและเน้นการสร้างความร่วมมือบนผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งคาดว่า

ประเทศคู่ขัดแย้งกับจีนในทะเลจีนใต้ที่เหลือ คือ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน ก็น่าจะแสดงท่าทีที่อ่อนลงเช่นกัน

สำหรับความสัมพันธ์ฟิลิปปินส์และสหรัฐฯ อาจมาถึงจุดเปลี่ยนที่สหรัฐฯ ไม่ใช่ประเทศเจ้าอาณานิคมเหมือนที่ผ่านมา การใช้ฟิลิปปินส์เป็นตัวแทนในการปิดกั้นจีน จึงไม่ง่ายเหมือนในอดีต ซึ่งการที่ประธานาธิบดีดูเตอร์เตประกาศจะดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระนั้น อาจมาจากการที่ฟิลิปปินส์ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ ในด้านทางทหารมาในระดับที่สูงมากจนยากที่จะเพิ่มเติมขึ้นได้อีกแล้ว ฟิลิปปินส์จึงหันไปแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากจีน เพราะการหันไปหาจีนจะไม่ได้สร้างประโยชน์เพียงด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ฟิลิปปินส์ยังสามารถยื่นข้อเสนอต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อความร่วมมือในการแก้ปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ได้อีกด้วย ดังนั้นการดำเนินความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงอาจมิใช่การหันหลังให้พันธมิตรเก่าอย่างสหรัฐฯ แต่เป็นการปรับความสัมพันธ์และเพิ่มพันธมิตรใหม่ เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติฟิลิปปินส์เป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุด

หากความสัมพันธ์ฟิลิปปินส์และสหรัฐฯ ถูกลดบทบาทความสำคัญลง จุดยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯ คงเหลืออยู่ในภูมิภาคจะกลายเป็นสนามบินอู่ตะเภาของไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์และเป็นจุดกึ่งกลางของอาเซียน ซึ่งสหรัฐฯ เคยใช้เป็นฐานทัพในช่วงสงครามอินโดจีน และเคยมีความพยายามรื้อฟื้นในการขอใช้สนามบินอู่ตะเภาเป็นศูนย์ช่วยเหลือภัยพิบัติทางธรรมชาติและมนุษยธรรมมาแล้ว รวมถึงองค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (National Aeronautic and Space Administration: NASA) ก็เคยขอร่วมศึกษาวิจัย และสำรวจสภาพภูมิอากาศในเชิงอุตุนิยมวิทยาเมื่อปี ๕๕ สหรัฐฯ จึงอาจหันกลับมาขอฟื้นฟูฐานทัพเก่าที่เคยใช้ในการรองรับทรัพยากรทางทหาร ที่ต้องเคลื่อนย้ายออกจากฟิลิปปินส์หากในอนาคตสหรัฐฯ ต้องถอนกำลังออกจากฟิลิปปินส์จริง ซึ่งกองทัพไทยควรแสวงหาประโยชน์จากโอกาสดังกล่าว ให้สหรัฐฯ ให้การยอมรับบทบาทของไทยโดยไม่กระทบกับความสัมพันธ์กับจีน โดยกองทัพไทยควรมีการเตรียมพิจารณาและหาแนวทางรับมือในเรื่องนี้ต่อไป

ข้อมูลอ้างอิง

- ^๑ www.chinaembassy.or.th/eng/zgyw/t1407682.htm
- ^๒ www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?
- ^๓ www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=2 6 9 5 &filename=index

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย. สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง   เศรษฐกิจ   สังคม   วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี   การทหาร   พลังงาน / สิ่งแวดล้อม

อื่นๆ .....

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

บทวิเคราะห์โดย น.ส.ศิริชัย สิริโรจน์บริรักษ์ ผู้ช่วยนักวิจัย ศศย.สปท.